

smo imeli § 19. tem. zak. je vodil dež. sodišča predsednik plem. Schulheim pravosodne razmere na Koroškem in je že tedaj spoznal, da je nedostatek, ki se mora odpraviti in da mora biti pri deželnem sodišču v Celovcu vsaj toliko slovenščine zmožnih sodnikov, da bodo mogli s slovenskimi strankami brez tolmača razpravljati. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Ščet ali vražji strijec.

Da je ščet ali vražji strijec nadležni osat, to je znano, a tudi to, da ga človek težko iztrebi iz njive, če se je na njej vdomačil, pritrđi nam vsak gospodar. Tega osata je več vrst, najhuji pa je menda poljski ščet (*carduus arvensis*.) Ta se vzredi na vsaki zemlji, da le ni brez vse moči. Vsako silje, ako je za nj vreme ugodno, zadušuje več ali manj, njemu pa ni nobeno kos. Steblo tega osata vzraste nad zemljo en meter ali še celo višje ter ima po več vej, vse so polne cvetja in torej tudi sadú; pod zemljo pa ima blizu enako globoke korenine.

Le te korenine pa so po vrhu še take, da požene iz njih lahko cela vrsta osata, kedar more biti sad na deblu ne dozori. Vendar pa se ne zareja samó po koreninah, ampak tudi po semenu. Ta lastnost je sicer pri drugih zeliščih redka, za to pa je tudi težko ta osat odpraviti. Vsled tega je treba, da si človek zapomni, kako se razvija ta osat in česa mu je treba, da se razvije. Le tako je mogoče mu do živega priti.

Kar se tiče semena, ni vse eno, kje osat raste, tudi ne, če si že kje kaj storil, da bi ga odpravil. Tudi na to pride veliko, kako vreme da ima, suho ali mokro, kajti vreme ima na razvijanje semena veliko upliva. Kelišasti lubi cvetja pride mokrota, kakor navlašč na škodo, nje namreč veliko popije in tako je že lahko mlademu semenu postane preveč. Bolj pa ko raste ščet na prostem, manj ima over in torej se razvije seme ondi prav po obilem. Ena glava tega cvetú ima od 40 do 80 zrn in teh kali do dobrih treh četrtin.

Iz tega pa se lahko posname, da je krivo, če pustimo ščet na pašnikih, pustih krajih rasti, češ, da ondi ne škoduje. Kaj bi para ne škodovala! Na taci krajih se razvije seme prav dobro in veter potlej že skrbi, da pride tudi na polje.

Mično tiči zrno v cvetni glavici, ovito je namreč na svojem zgornjem koncu s krogom, v katerem tiči kaci 50 kocin. V te pihne sapa, vzdigne zrno in ker je zrno pri zrnu, ob enem omaje še druga zrna. Ta frée potlej v zrak in Bog zna, kje sedejo na tla.

Seme, ki pade na zemljo, začne že koj jeseni kaliti, ali vsaj praviloma se izgodi tako. Taka zrna, ki še niso do cela zrela, kalé že v treh dneh in iz njih izraste čisto pravilen ščet, popolnem zrela zrna pa kalé v 5 dneh, do 8 dni pa so gotovo že skorej vsa kali pognala.

Prav to pa daje gospodarju priložnost, da zatere tega škodljivca. Prej namreč, ko požene kali, bolje je, kajti tako ga človek najlezje vkonča.

Ali pa že vse seme jeseni kali? Ne, največ ga kali še le spomladi, tega nas uči skušinja in torej še delo s tem ni pri koncu, če smo tisto seme pokončali, ki je pognalo jeseni kali.

Vendar pa je tudi resnica, da vselej ščet ne priraste iz semena, ampak velikrat tudi iz korenin. Tega se človek prepriča, ako mlade rastline nad zemljo požanje, kmalu bode na njih mestu več drugih pognalo.

Najbolja pomoč zoper ta osat je tedaj, če se po letu, preden dozori seme, posečejo glave, jeseni pa, če se požanje ves ščet čisto blizu zemlje. Ker nastane mokrotno vreme, za to pa zel ni pripravljena, tedaj ji segnije koreninje in če ne vsa, vsaj veliko se je vkonča. Ako se dela tako dosledno, leto na leto, po času se vražji strijec izgubi s polja.

Sejmovi. Dne 4. septembra na Tinskem, v Zrečah, pri sv. Rozaliji, v Mozirju in pri sv. Lovrencu v Prešinu. Dne 6. sept. v Pobrežju pri Ptuj. Dne 7. septembra pri sv. Jederti nad Laskim, na sv. Gorah, v Vojniku, v Slivnici pri Mariboru. Dne 8. septembra v Negovi. Dne 9. sept. na Spodnji Polskavi, v Gornjem Gradu, v Gomilicah in Apačah.

Dopisi.

Iz Celja. (Slovenci in šole.) Naš novi šolski svet za Celjsko okolico je sklenil, kakor se javlja, da se s početkom prihodnjega šolskega leta smejo v okoličansko šolo sprejemati samo le dečki iz občine celjske okolice; dečki iz drugih občin, n. pr. iz Celjskega mesta, se smejo v to šolo sprejemati le izjemno; gospoda nadučitelj in Stibenegg odločujeta v vsakem slučaju, se-li sme zunanji dečko sprejeti v šolo ali ne. Če se ne zedinita ta dva gospoda, naj se skliče seja šolskega sveta in ta, kakor Vam je že znano, velikonemški šolski svet bo potem povedal zadnjo besedo. Tu vidite, v kakšno zadrego pridejo slovenski stariši s svojimi otroci, ki prebivajo v Celjskem mestu. V mestnih šolah je poduk skozi in skozi nemški; otrok ne sliši leto in dan nobene slovenske besede, kakor če bi obiskoval šolo tam gori v Berolinu. Nekateri stariši, prebivajoči v Celjskem mestu, pa vendar želijo, naj se njihovi otroci naučijo tudi nekaj slovenščine. To

bi njim mogoče bilo v okoličanski šoli: toda do te šole nimajo nobene pravice! Pa morda kdo misli, da je tudi okoličanskim otrokom prepo-vedano, obiskovati mestne, trdo nemške šole? Nikakor ne, ravno nasprotno! Z neizmernim veseljem se sprejemljejo, da na vsakovrstne načine vabijo se v mestne šole okoličanski otroci. Ker Celjski velikonemci gospodarijo v krajnem šolskem svetu za Celjsko okolico, kakor v mestnem šolskem svetu, skušajo na taki način izprazniti okoličansko, še vsaj nekoliko slovensko šolo, a napolniti mestne, trdo nemške šole. Na ta način se ima slovenska mladina in ž njo prihodnje tukajšnje ljudstvo sčasoma popolnoma ponemčiti.

Iz Ljutomera. (Občinsko premoženje. Nespodobnosti.) Pred nekaterimi leti se je s premoženjem Ljutomerske občine večkrat v tem listu kaj govorilo, mislimo tedaj, da bo tudi zdaj za tiste vseč o tem spet kaj slišati, ki to reč poznajo. Ko se je nova zemljiščina knjiga za občino Ljutomer delala, nastalo je vprašanje, komu sliši premoženje, posebno pa zemljišča, ki še niso bila po tedanjem mišljenju nikdar vpisana. Takrat je občinski odbor sklenil s tržani tako pogodbo, da bi lastninska pravica s petim delom dohodkov slišala občini, drugi štirje deli pa opravičenim tržanom. To pogodbo je okrajni zastop potrdil, a deželni odbor jo je vsled pritožbe nekaterih, ki so imeli pri tem svoje posebne vzroke, ovrgel. No zdaj pa je prišla ta reč bolj na svetlo. Deželna sodnija v Gradcu naznanila je pred kratkim tukajšnji okrajni sodniji, da so zemljišča, ki so bila poprej, kakor rečeno, brez lastnika, že zdavnej v deželnih zemljiščnih knjigah na ime Ljutomerških tržanov vpisana. Zdaj torej nastane nehoté vprašanje, kdo je tistokrat pravico in pravi interes občine in tržanov zastopal, ko se je to vprašanje pretresovalo, da nadomesti škodo, katero so pravi lastniki dozdaj imeli? Lahko bi tukaj katero britko povedali, pa zbadati nečemo, kar je minolo, je minolo, naj le vsaki v svoji domišljiji srečen ostane. Tudi mislimo, da bo ta reč vendar enkrat spametovala tudi take, ki vlečejo zmiraj s tistimi, ki se za nje ubogo malo brigajo, razun kadar jim jih je treba. Zdaj še pa nekaj družega! Čudne so res razmere in jako nepovoljni odnošaji za Slovence v Ljutomeru. Če se dobro godi našim nasprotnikom, nismo jim zavidni, saj bi naj bili zadovoljni s tem, da so jim Slovenci precej vkup nanosili; — ali za tega voljo Slovenci še grditi, to je res predrzno. Če Slovenec mirno mimo kakih njihovih deklic pride, in te že od daleč kričijo: brr... brr... to je res nekam, že dosta kulture! Pa takih lepih reči že imamo precej na rovašu.

Od sv. Lovrenca ob kor. žel. Načelnik tukajšnjega gasilnega društva napravil je dne

17. avg. neko zborovanje s plesom ter je to novost že popred po krčmah razglašal s pristavkom, da on in njegovi pajdaši ne bodo potrebovali straže, kakor pa bralno društvo pri svojih veselicah. Pravi tič je ta možicelj in misli si, da je zviti ko lisica, toda mi ga dobro poznamo in tudi vemo, da je hotel s temi besedami naše društvo osramotiti, kakor da bi bili njegovi udje kaki siroveži. Ker kaže on v tem oziru veliko nevednost, tedaj nam bode gotovo prav hvalen, ako ga malo podučimo. Povemo mu tedaj, da so pri društvu najveljavniši in od vseh — le od njega in njegovih pristašev morebiti ne — spoštovani možje in ko bi on pri svojih društvih, katerim je že bil in je še načelnik, imel take veljake, stavim kaj, da bi kar vrisikal od veselja. Nadalje pa se še gotovo vsak spominja, kaj so nameravali napraviti lani dne 8. avg. on in somišljeniki. Dolgo časa so delali načrte in kovali sklepe zoper bralno društvo in kaj bi jih bilo vse vkup bolj veselilo, kakor če bi bili mogli velik nered pouzročiti. Pa žalibog, spodletelo jim je! Zdaj pa se naš možicelj spomni svoje šribarske veljave in moči ter misli: Kar nista dosegla onadva, to bom pa jaz; poročal in pisal bodem tako dolgo po časnikih, da mi bodo vsi verjeli in res toliko laži je poslal med svet, da ga je potem, kakor smo čuli praviti, pol leta od tega prst bolel. Višja oblast pa je iz vsega tega spoznala, kaki duh ima prusačko-nemška omika teh možiceljnov ter je, da se enakim nakanam za vselej pride v okom, ukazala, da morejo gospodje orožniki z županom vred strogo paziti na red in mir, kar zboruje bralno društvo. Naše društvo in njegovi udje potem takem ne potrebujejo nobene straže, potrebna je ona le, da varuje poštene in mirne ljudi pred tisto omiko naših nasprotnikov, kateri se drugače tudi sirovost pravi. — Zapomnite si to Vi, nevedni g. občinski odbornik in primite se drugokrat raji za nos, preden boste pošteni ljudi obrekovali in resnico zopet tako grdo in ostudno zavijali, kar je za Vas toliko manj odpustljivo, ker bi že po svojem stanu v vsakem oziru morali biti uzor poštenega moža!

Iz Vojnika. (Drobiž.) „Kdor govoriti kaj ne vé — Vreme hval' al' toži; — Kdor... peti kaj ne vé — Od letnih časov kroži;“ — poje nesmrtni Preširen. Pa tudi, kdor si česa ne upa naravnost povedati, on „vreme hval' al' toži“. — Letos je bilo dosedaj razmorno suho leto, da smo se že v času za setve bali, pa hvala Bogu, vsakokrat je suho zemljo zopet za silo namočilo. Ali skoraj vsakokrat, ko se je dež pripravljaj, strašilo nas je vrenje v oblakih. Večidel se je s točo prizaneslo, pa tudi dež je drugam odneslo. Trikrat pa je „sovražnica srđita“ zavihetela svoj „bič iz zrn ledenih zviti“ tudi čez Vojniško zemljo. Prvokrat (porcijun

kolski dan) je segala toča le malo, (v severovzhodnjem delu) v našo župnijo. Huje pa je prizadejalo v nedeljo dne 14. avg., ko je pobilo deloma okolu trga, Ljubečne, sv. Tomaža in popolnoma v Pristavi, Razgorju in drugod v vzhodnjem delu župnije. Takrat so pridrveli oblaki od zahoda s pišem, ki je nekaj drevja in staveb podrl. Kakor za navrzek, nasulo je še preteklo sredo v severnem delu župnije nekaj toče. Čeravno tudi v jugu ni čisto brez nje bilo, pa škode ni posebne povzročila — in tu se še upa dober uspeh jesenskih setev, posebno, ko je danes 21. avg. celo popoldne močilo in je skrb o suši prešla. Zadnjič si, dragi „Slov. Gosp.“, omenil naših cerkvenih ključarjev. G. Okoren se je tekom tega časa „sitnim opravkom“ svoje službe, katero je že z nevoljo oskrboval (brez blagoslova) za vselej odpovedal. Upamo, da bodo krščanski Vojničanje izbrali pravega moža; posebno sedaj ga je treba, ako hočemo kedaj novo cerkev, ki je še samo vsejana, dogotovljeno imeti. Bog in Slovenci!

Quidam.

Iz Celja. (Kat. podpor. društvo) so nadalje darovali, oziroma letnino odrahtali p. n. gg.: Premil. in prevzv. gospod knezožkof 10 fl., slavna župnija Žalec za sv. leto: 18 fl. in Št. Andraž pri Velenji 15 fl. Na dalje po 5 gld. p. n. čč. gg.: Krušic Jakob, župnik v Št. Andrašu pri Velenji, Ribar Anton, profesor bogo-slovja v Mariboru, Černoša Simon, župnik v Pišecah, Kalin Franc, župnik v pokoju; po 3 fl.: Dr. Prus Drag, zdravnik v Konjicah. Kmecl Urša, posestnica v Celju, Erjavec Peter, župnik v Trbovljah, Korošec Franc, kaplan pri sv. Vidu na Planini; po 2 gld. p. n. gg.: Murn Matija, čevljar na Bregu, Jurčič Josip, župnik v Dram-ljah, Kolarič Jožef, župnik na Paki, Fuchs N., dimnikar v Celju, Majcen Jožef, kaplan na Rečici, Krempuš Marjeta, hišinja v Celju, Matevž Kmecl v Celju. Bog plati vsem!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Pri naših sosedih, v Medjimurju, vrše se v prihodnjem tednu velike vojaške vaje ter pride vsled njih tudi Nj. veličanstvo, svitli cesar, v četrtek dne 8. sept. v Medjimurje. Za vzprejem delajo se v Čakovcu velike priprave. — V ministerstvu vnanjih zadev je bilo zadnjo soboto posvetovanje ministrov skupne države, navzoč je bil pa tudi poveljnik mornarice, viceadmiral baron Sterneck. Kaki reči da je posvetovanje veljalo, ni znano, — Zoper ministra za uk in bogočastje hudo vre na Českem in že gre glas, da minister odstopi, a to ni kaj verjetno. — Meseca oktobra pride cesarjevič Rudolf na Štajarsko in bode, kakor se čuje, tudi gost princa Alfreda Liechtensteina, le-ta je vodja štaj. nemških konser-

vativcev. — V Cmureku bode v dneh od 1. do 4. oktobra kmetijska razstava. Priprave se vrše marljivo, toda razstavljalcev oglašja se le malo. Ljudje nimajo ali tudi ne vedo, kaj bi razstavili. — Koroški poslanec prof. dr. Grawein je odložil poslaništvo, dr. Steinwenter pa se vedno še klati po mestih ter ščuje ljudi zoper sedanjo vlado. Kožo ima pač potrpežljivo ta grof Taaffe! — Baron Pražak, pravosodni minister, je odložil, da se lahko tudi na Koroškem vpisuje v zemljiške knjige slovenski, ako to terja stranka. — V Ljubljani so dozidali hišo, katero si stavi tamošnje društvo, katol. rokodelskih pomočnikov. V nedeljo so jim jo mil. knezožkof dr. Missia blagoslovili; deželni predsednik, baron Winkler, župan Grasselli in veliko drugih imenitnih mož je bilo pri tem navzočih. — Pri Postojini bodo prve dni meseca septembra vojaške vaje in pride tje fildzm. baron Kuhn iz Gradca. — Laško šolsko društvo „pro patria“, misli še vedno na laško šolo v Podgori pri Gorici, otroke za-njo dobi bojda iz delalskih družin tamošnje tovarne. Za gol denar pa le-te vendarle ne bodo dale svojih otrok, da jim jih taka šola prevstvari v tujce. — Zemljiščem pada tudi v Primorju cena in to lahko, saj so tudi ondi nime goste ter jemljó kmetovalcem veselja do dela. — Na c. kr. pošti v Trstu se je uradnikov, ki jim mrzi do slov. pisem, treba bode pač, da jih c. kr. poštno vodstvo podučí, kaj so njih dolžnosti. — Možem ki se drže „narodne stranke“, to je hrv. madjaronom bliža se bojda „dan plačila“, kajti cela vrsta jih bojda prejme kako odlikovanje. No, madjarska vlada že ve, zakaj to stori. Novi sabor je do mala ves v rokah „narodne stranke“. Ubogi Hrvati! — Ogerska država leze zmerom bolj v dolge in ni čudo, saj ima vsako leto stroškov več, prihodkov pa je zmerom manj. Izlasti pa se letos davki vplačujejo prav po polževo, v treh zadnjih mesecih jih je koj za poldrugi milijon manj, kakor v istih mesecih lani. — V Galiciji vpelje se bojda posilno zavarovanje zoper požarne nesreče, to je vsak posestnik se zaveže, da si zavaruje zoper požar svoja poslopja. Zavarovanje je pač dobro in potrebno, toda za posilno zavarovanje menda ne bo take sile.

Vunanje države. Novi bolgarski knez ima težavo z ministerstvom ter ne najde moža, da mu tako sestavi. Bolgarski veljaki že vedo, čemu se branijo ministerskih stolov. Spremostvo kneza ne dopada Bolgarom ter bi radi, da ga knez odpusti. To mora tudi knez hoče, noče storiti, ako noče, da še pride ob to mrvo zaupanja, kar ga ima pri ljudstvu. — Turčija še vedno guga ter ne zna, kaj naj počne z Bolgarijo. Rusija terja od nje, naj pošlje posebnega komisarja tje. Ruski general Enroth naj pa bode bolgarski regent ter skliče novo „veliko sobranje“, da si izvoli kneza. Iz te moke